

На основу чланова 51. и 52. Закона о добробити животиња ("Службени гласник РС", број 41/09), а у складу са Пословником о условима за упис у регистар за огледе на животињама и садржини и начину вођења тог регистра, програму обуке о добробити огледних животиња, обрасцу захтева за одобрење спровођења огледа на животињама, начину неге, поступања и лишавања живота огледних животиња, као и о садржини и начину вођења евиденције о држању, репродукцији, промету, односно спровођењу огледа на животињама, ("Сл. гласник РС", бр. 39/10) Етичка комисија Института за нуклеарне науке "Винча"- Института од националног значаја за Републику Србију- Универзитета у Београду на својој седници одржаној дана 16.09.2024. године, усвојила је

ИНСТИТУТ ЗА НУКЛЕАРНЕ НАУКЕ
ИНСТИТУТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ - БЕОГРАД-ВИНЧА

"ВИНЧА"

ПРИМЉЕНО: 16.09.2024			
Орг.јед.	Број	Прилог	Вредност
27-DM50-021275			

**ПОСЛОВНИК О РАДУ ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ДОБРОБИТИ
ОГЛЕДНИХ ЖИВОТИЊА ИНСТИТУТА „ВИНЧА“**

септембар 2024. године

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

ПРЕДМЕТ ПОСЛОВНИКА

Члан 1.

Овим Пословником о раду Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња Института „Винча“ регулише се састав, надлежности и начин рада Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња Института „Винча“ (у даљем тексту: Етичка комисија), као и права, обавезе и одговорности лица која обављају истраживачки рад на огледним животињама у Институту за нуклеарне науке „Винча“- Институту од националног значаја за Републику Србију- Универзитета у Београду (у даљем тексту: Институт „Винча“).

ЦИЉ ПОСЛОВНИКА

Члан 2.

Примарни циљ овог Пословника је је унапређење етичких принципа и квалитета научно-истраживачког рада са огледним животињама и заштита добробити огледних животиња.

II ЕТИЧКА КОМИСИЈА ЗА РАД СА ОГЛЕДНИМ ЖИВОТИЊАМА ИНСТИТУТА „ВИНЧА“

Члан 3.

САСТАВ И РАД ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ

Етичка комисија је стручно - радно тело Института „Винча“ именовано одлуком директора Института „Винча“ које броји укупно 9 (девет) чланова, од којих су председник и заменик председника запослени у Институту „Винча“, а најмање трећина чланова није запослена у Институту „Винча“. Сви чланови су компетентни за област етике којом се ова Комисија бави. Етичка комисија се састоји од следећих чланова:

- 1) ветеринара хирурга,
- 2) ветеринара – са искуством у узгоју огледних животиња,
- 3) представника истраживача из сродних научних области запослених у Институту „Винча“,
- 4) стручњака са искуством примене статистике у истраживањима,
- 5) представника удружења, односно организација чији циљеви су усмерени на заштиту добробити животиња,
- 6) истраживача из сродних биомедицинских институција.

Чланови Етичке комисије морају имати високу стручну спрему и искуство у раду са огледним животињама.

Члан 4.

Мандат именованих чланова комисије траје 3 (три) године и иста лица могу бити поново именована.

Чланови Етичке комисије бирају из својих редова председника и заменика председника. Избор председника и заменика председника врши се јавним гласањем на конститутивној седници Етичке комисије, а изабраним се сматра кандидат за кога је гласало више од половине укупног броја чланова Етичке комисије.

Председник, заменик председника и чланови Етичке комисије могу бити разрешени и пре истека мандата на лични захтев и/или услед повреде одредаба овог Пословника.

Одлуку о разрешењу председника, заменика председника и чланова Етичке комисије доноси директор Института „Винча“, на предлог већине чланова Етичке комисије.

Члан 5.

Председник Етичке комисије:

- припрема, сазива и води седнице;
- предлаже дневни ред седнице;
- потписује одлуке, стручна мишљења, предлоге и друга акта;
- потписује годишње извештаје и извештаје ретроспективних анализа након завршеног огледа;
- стара се о примени овог Пословника.

Члан 6.

Заменик председника Етичке комисије:

- замењује председника Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња у случају његове одсутности или спречености да обавља послове и за то време има иста права и дужности као и Председник;
- помаже председнику у обављању његових дужности;
- обавља послове које му повери председник Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Члан 7.

Чланови Етичке комисије:

- присуствују и активно учествују у раду седнице;
- имају право на увид у документацију која представља делокруг рада Етичке комисије;
- имају право на увид у сав материјал за тачке дневног реда седница Етичке комисије;
- чувају податке и информације које су сазнали у току рада и на седницама Етичке комисије, а представљају пословну тајну.

Сви чланови су дужни да активно учествују у раду Етичке комисије, те ће, у случају недоласка на три узастопна састанка или у случају непоштовања права и дужности бити разрешени. На образложени предлог за разрешење донет одлуком већине чланова Етичке комисије, директор разрешава члана Етичке комисије и именује новог члана, који дужност врши до краја мандата текућег сазива.

НАДЛЕЖНОСТ ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ДОБРОБИТИ ОГЛЕДНИХ ЖИВОТИЊА

Члан 8.

Етичка комисија је надлежна да:

- 1) процени начин спровођења огледа на животињама у складу са Законом о добробити животиња;

- 2) се стара о поштовању етичких норми током спровођењем огледа на животињама;
- 3) даје стручна мишљења министру о етичкој и научној оправданости спровођења огледа;
- 5) подноси редовне годишње извештаје министру.

У оквиру своје делатности Етичка комисија:

- 1) мишљења, закључке, одлуке и др. појединчане акте;
- 2) обавештава директора о свим битним чињеницама и околностима из свог делокруга рада;
- 3) предлаже новог члана у случају замене, односно разрешења постојећег члана;
- 4) обавља друге послове из своје надлежности.

Члан 9.

Етичка комисија у оквиру обављања делокруга послова из своје надлежности примењује и руководи се одредбама Закона о добробити животиња, Правилника о условима за упис у регистар за огледе на животињама и садржини и начину вођења тог регистра, програму обуке о добробити огледних животиња, обрасцу захтева за одобрење спровођења огледа на животињама, начину неге, поступања и лишавања живота огледних животиња, као и садржини и начину вођења евиденције о држању, репродукцији, промету, односно спровођењу огледа на животиња и других општих и појединчаних аката којима се уређује добробит животиња, као и адекватним научноистраживачким методама и процедурама.

Члан 10.

Етичка комисија је дужна да обавести директора Института уколико уочи да истраживач ради са животињама, а не поседује Решење о одобрењу спровођења огледа на животињама, или да се не придржава Решења које је добијено.

III ОГЛЕДИ НА ЖИВОТИЊАМА И ПОСТУПАК ОДОБРЕЊА ОГЛЕДА

Члан 11.

Извођење огледа на животињама може се обављати искључиво на основу Решења о одобрењу спровођења огледа на животињама, које доноси Министарство на основу стручног мишљења Етичке комисије.

Члан 12.

Огледе на животињама могу обављати само стручно оспособљена лица, а захтевани степен оспособљености зависи од огледне процедуре.

Члан 13.

Апликациони образац за Етичку комисију се предаје на имејл Етичке комисије Института „Винча“ (eticka@vin.bg.ac.rs) са назнаком у *subject*-у име главног истраживача.

Приликом пријаве не треба предавати испуњен образац у штампаном облику. Потребно је електронски послати 5 (пет) референци које оправдавају предложени експеримент (pdf формат).

Члан 14.

На писани захтев истраживача, Етичка комисија је обавезна да најкасније у року од 10 (десет) радних дана изда мишљење о етичкој оправданости спровођења огледа у писаној форми.

Уколико је Етичка комисија сагласна са експериментом обавештава подносиоца Захтева да достави штампану форму истог. Мишљење комисије, апликациони образац и радови шаљу се у надлежно Министарство. Министарство на основу мишљења комисије и приложеног материјала издаје Решење о одобрењу спровођења огледа на животињама коју потписује надлежни Министар, све у складу са чланом 34. Закона о добробити животиња.

Члан 15.

Председник Етичке комисије приликом давања мишљења може да консултује истраживача и руководиоца пројекта/ментора на седницу у циљу прикупљања података који су од значаја за давање мишљења.

Члан 16.

На основу мишљења Етичке комисије, Институт „Винча“ подноси Министарству захтев за одобрење спровођења огледа на животињама, који мора да садржи следеће податке:

- 1) опис поља истраживачког рада који је написан на јасан и недвосмислен начин, како би се разумео циљ истраживања;
- 2) предности и значај спровођења огледа, потенцијалне опасности и непријатности за огледне животиње, као и категорију тежине, односно инвазивности огледа;
- 3) детаљан опис материјала и метода рада;
- 4) доказе о постојању алтернативних метода спровођења огледа и разлоге због којих се они не спроводе;
- 5) укупан број и врсту животиња по фазама огледа;
- 6) врсте и дозе анестетика и аналгетика који ће се употребљавати;
- 7) опис очекиване реакције животиња;
- 8) опис могућих негативних утицаја огледа на животиње, тежину и дужину трајања таквих утицаја, методе које ће се предузети да би се такви негативни утицаји ублажили или избегли;
- 9) начин лишавања огледних животиња живота, ако се врши у току или на крају огледа;
- 10) име лица које је задужено за заштиту добробити огледних животиња и његову стручну оспособљеност;
- 11) имена лица која ће учествовати у спровођењу огледа.

Изузетно од става 1. овог члана, за извођење специфичних и инвазивних огледа на животињама, решење из става 1. овог члана издаје се на основу мишљења Етичког савета за добробит огледних животиња.

Члан 17.

Образац захтева за Одобрење спровођења огледа на животињама који прописује Министарство саставни је део овог Пословника, у информативном смислу (Прилог 1) као и нетехнички сажетак који се подноси као задња страна апликације за дозволу (Прилог 2).

Члан 18.

Истраживачи који су добили Решење о одобрењу спровођења огледа на животињама, које доноси Министарство на основу стручног мишљења Етичке комисије су дужни да обавесте Етичку комисију о завршетку истраживања и да поднесу извештај после експеримента (ретроспективна анализа истраживања), који се подноси на обрасцу који је саставни део овог Пословника (Прилог 3).

Уколико се одобрени огледни протокол не заврши у предвиђеном року трајања добијеног одобрења, подноси се нов захтев Етичкој комисији за продужење.

Одговорно лице које је наведено у апликационом обрасцу дужно је да поднесе Етичкој комисији годишњи Извештај о раду на пројекту.

Ветеринар контролише број употребљених животиња за експерименте, временско трајање решења о одобрењу спровођења истраживања и у случају прекршаја обавештава Етичку комисију, а Етичка комисија даје своје мишљење.

Члан 19.

Истраживач који је подносилац захтева за добијање Решења о одобрењу спровођења огледа на животињама може да упути жалбу директору Института „Винча“ на добијено мишљење Етичке комисије у року од 7 (седам) дана од пријема мишљења Етичке комисије.

IV ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ

Члан 20.

Етичка комисија разматра и одлучује о питањима из свог делокруга рада на редовним седницама, које се одржавају најмање једном у 3 (три) месеца.

Позив на седницу Етичке комисије, као и материјал за седнице доставља се члановима најкасније 7 (седам) дана пре дана одређеног за одржавање седнице. Материјал за седнице члановима Етичке комисије шаље се електронском поштом.

Председник Етичке комисије може сазвати и ванредну седницу у периоду краћем од седам дана.

Уколико је неопходно, Етичка комисија може одржати седницу електронским путем и спровести гласање електронским путем, а захтев се сматра усвојеним ако је ЗА гласало више од половине од укупног броја чланова Етичке комисије.

Члан 21.

Кворум за рад и одлучивање на седницама Етичке комисије је присуство више од половине именованих чланова.

Гласање на седницама је јавно.

Предлог се сматра усвојеним ако за њега гласа већина од укупног броја чланова Етичке комисије.

У доношењу мишљења Етичка комисија поштује принцип о избегавању сукоба интереса, односно етичку заснованост огледа не сме да оцењује члан Етичке комисије који је уједно и учесник огледа.

Члан 22.

Мишљење Комисије може бити:

- 1) позитивно мишљење
- 2) мишљења уз резерву
- 3) негативно мишљење и
- 4) суспензија било којег раније датог мишљења.

Етичка комисија своје мишљење даје на основу сагласности већине од укупног броја чланова.

Члан 23.

О раду на седници Етичке комисије води се записник.

Записник са седнице Етичке комисије води лице које за то одреде чланови Етичке комисије.

Записник садржи редни број седнице, дневни ред, време и место одржавања седнице, списак присутних и одсутних чланова Етичке комисије, са назнаком оправданости изостанка и закључке дискусије која је вођена по појединим тачкама дневног реда. У Записник се уносе и издвојена мишљења појединих чланова Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Записник са претходне седнице се усваја непосредно по утврђивању дневног реда. Записник се сматра усвојеним ако за њега гласа већина присутних чланова Етичке комисије.

Записник садржи:

- редни број седнице,
- датум и време одржавања седнице,
- дневни ред,
- имена присутних чланова,
- имена одсутних чланова,
- имена лица која су позвана да учествују у раду седнице,
- питања која су разматрана на седници,
- резултате гласања по свакој тачки дневног реда,
- донете одлуке по тачкама дневног реда и
- потписе председника Етичке комисије и записничара.

Председавајући је дужан да формулише текст предлога.

Саставни део записника чине и оне изјаве чланова Етичке комисије, које поједини чланови захтевају да се унесу у записник.

Исте диктирају на Записник на текућој седници чланови Етичке комисије који су их дали.

Члан 24.

Етичка комисија подноси Извештај о раду директору Института „Винча“. Годишњи Извештај за текућу годину подноси се до краја јануара следеће године.

Годишњи Извештај садржи следеће податке: број и врсту експерименталних животиња, број дозвољених огледа, степен инвазивности у огледима и друго.

Подаци о броју и врсти експерименталних животиња доступни су јавности на захтев упућен директору Института „Винча“.

Члан 25.

Етичка комисија дужна је да поднесе редовни годишњи извештај Министарству који се чува трајно заједно са осталом документацијом.

V АРХИВИРАЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Члан 26.

Документација о раду Етичке комисије (издата мишљења о етичкој оправданости огледа, Решења о одобрењу спровођења огледа на животињама, ретроспективне анализе, годишњи извештаји о раду Етичке комисије, редовни годишњи Извештаји Министарству, одлуке и др.) чувају се у Лабораторији за молекуларну биологију и ендокринологију и архиви Института.

Члан 27.

У папирној форми се трајно чувају издата мишљења Етичке комисије и добијена Решења од стране Министарства као и годишњи Извештаји о раду Етичке комисије, док се апликациони обрасци и остала документа чувају у папирној форми 5 (пет) година, а у електронској форми трајно.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 28.

Измене и допуне овог Пословника врше се на исти начин и по поступку по коме је и донет.

Овај Пословник, као и све његове касније измене и допуне, ступа на снагу осмог дана од дана његовог доношења и објављивања на Веб сајту Института.

Даном ступања на снагу овог Пословника престају да важе сви раније донети општи акти из области рада са огледним животињама.

Директор Института „Винча“

Др Славко Димовић

Прилог 1.

ОБРАЗАЦ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА

Број одобрења: _____

ЗАХТЕВ ЗА ИЗДАВАЊЕ РЕШЕЊА О ОДОБРЕЊУ СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА ИЛИ ЖИВОТИЊСКИМ ОРГАНИМА И ТКИВИМА

ДЕО I : ДЕТАЉИ О РАДУ СА ЖИВОТИЊАМА

1. НАЗИВ РАДА:

2. КЉУЧНЕ РЕЧИ (до 5 кључних речи):

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

3. ЛИЦА КОЈА СПРОВОДЕ ОГЛЕДЕ

3.1. Одговорно лице

име и презиме:	звање:
иницијали титуле:	
квалификације:	
обука / искуство:	
адреса на радном месту:	
телефон.:	Факс.:
EMAIL адреса:	

3.2. Остала лица

име и презиме:	звање:
иницијали титуле:	
квалификације:	
обука / искуство:	
адреса на радном месту:	
телефон.:	Факс.:
EMAIL адреса:	

име и презиме:	звање:
иницијали титуле:	
квалификације:	
обука / искуство:	
адреса на радном месту:	
телефон.:	Факс.:
EMAIL адреса:	

(Копирајте ову страницу ако учествује више лица)

3.3. Лице задужено за бригу о добробити животиња

име и презиме: иницијали титуле:	звање:
квалификације:	
обука / искуство:	
адреса на радном месту:	
телефон.: EMAIL адреса:	Факс.:

**4. ПЛАНИРАНО ТРАЈАЊЕ
ОГЛЕДА:**

Од:

До

:

5. ДА ЛИ ЈЕ ОВО НОВИ ОГЛЕД?

ДА/ НЕ

5.1 Ако НИЈЕ:

**5.1.1 Број решења о одобрењу претходног
огледа:**

5.1.2 Назив претходног огледа (ако се разликује од садашњег предложеног)

**5.1.3 Име претходног лица које је обављало оглед: (ако се разликује од
садашњег предложеног)**

5.2 Сврха огледа (означити ознаком X):

Оснивање приплодног запата огледних животиња које се неће користити у истраживањима, тестирањима, образовању, а њихови потомци могу да се користе у те сврхе	Сврх а 0	
Фундаментална истраживања у вези са основном грађом и функцијом организма, органа, ткива, ћелија, молекула...	Сврх а 1	
Медицинска истраживања која сеодносе на здравствене поремећаје и болести, њихов узрок, генезу, дијагностику, третман, превенцију и сл.	Сврх а 2	
Испитивање ефикасности, токсичности и штетности лекова, вакцина, биоцида и других производа који се користе у хуманој и ветеринарској медицини, заштити биља, заштити природе и сл.	Сврх а 3	
Развојне студије нових производа који могу да се примене у дијагностици, терапији обољења човека и животиња, заштити здравља људи и животиња, заштити природе и сл.	Сврх а 4	
Испитивање квалитета хране за животиње, хране животињског порекла и производа животињског порекла	Сврх а 5	
Образовање и стручно усавршавање студената и стручњака из области биомедицинских наука	Сврх а 6	

5.3. Категорија инвазивности огледа на животињама (заокружити категорију!)

A	B	C	D	E

6. ВРСТА И БРОЈ ЖИВОТИЊА КОЈЕ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ИСТРАЖИВАЊИМА:

Уобичајен назив врсте	
Латински назив врсте	
Раса, сој	
Посебна особина расе, соја	
Пол	
Старост	
Телесна маса	
Порекло (извор набавке)	
Број 1. године истраживања	

Број 2. године истраживања	
Број 3. године истраживања	
Укупан број за 3 године	

6.1. Да ли је коришћење врсте забрањено или на неки други начин било којим законом или другим правним актом Републике Србије?

ДА / НЕ

Ако ЈЕСТЕ, којим :

Ако ЈЕСТЕ, навести који број животиња није обухваћен забраном, односно ограничењем:

7. СМЕШТАЈ И НЕГА ЖИВОТИЊА;

7.1. Место смештаја животиња током огледа:

7.2 Лице/а одговорно/а за дневну бригу о животињама: (а која може да се контактира и после истека радног времена и викендом)

Име и презиме:.....

Звање/радно место:.....

Телефон на послу:..... Телефон код куће:..... Мобилни:.....

7.3. Начин смешштаја животиња у току огледа (означити ознаком X):

Лабораторијски услови	Фармски услови	Стационат за животиње
Подни систем - индивидуални	Подни систем - индивидуални	Подни систем - индивидуални
Подни систем - групни	Подни систем - групни	Подни систем - групни
Кавезни систем -	Кавезни систем -	Кавезни систем -

индивидуални	индивидуални	индивидуални	
Кавезни систем - групни	Кавезни систем - групни	Кавезни систем - групни	
Бокс индивидуални	Бокс индивидуални	Бокс индивидуални	
Бокс групни	Бокс групни	Бокс групни	
Кутија	Кутија	Кутија	
Када	Када	Када	
Базен	Базен	Базен	
Рибњак	Рибњак	Рибњак	
Друго (навести)	Друго (навести)	Друго (навести)	

7.4. Огледи се обављају на (одељење, организациона јединица) навести:

7.5. Начин и праћење здравственог стања и добробити животиња у огледу у току дана, викендом, и празником (описати колико пута дневно се животиње посматрају на промену здравственог стања и понашања, у које време, на који начин се спроводи контрола здравственог стања и добробити животиња током викенда и празника).

8. ЦИЉ КОРИШЋЕЊА ЖИВОТИЊА (укратко описати са највише 50 речи)

8.1. Опис огледног дизајна писан језиком који је разумљив лаику

9. РАЗЛОГ КОРИШЋЕЊА ЖИВОТИЊА (укратко описати са највише 50 речи)

10. ДА ЛИ ВАМ ЈЕ ПОЗНАТО ДА ЛИ ЗА ОВУ ВРСТУ ОГЛЕДА ПОСТОЈЕ АЛТЕРНАТИВЕ?

ДА	НЕ

11. НАВЕСТИ 5 РЕФЕРЕНЦИ СТРАНИХ АУТОРА КОЈИ СУ ПУБЛИКОВАЛИ РЕЗУЛТАТЕ СЛИЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА И УЗ ОРИГИНАЛ ОБРАСЦА ПРИЛОЖИТИ ФОТОКОПИЈЕ ТИХ РАДОВА

12. У ПРАЗНО ПОЉЕ СТАВИТИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ/АЛГОРИТАМ ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА (контролне групе, огледне групе, начин третмана, средства која се апликују, дозе, начин апликације и све остало што је релевантно за оглед)

13. СВРХА ОГЛЕДА

13.1 Главна сврха огледа (означити са X)?

(обележити само једно)

☐	истраживањ	☐	дијагностика
☐	а	☐	помоћно средство за физиолошку функцију
☐	терапија	☐	развојни производ (лек/вакцина/биосид/храна/ намирнице/други
☐	обука	☐	производи)

13.2. За коју област истраживања су од релевантног значаја или у којој области могу да се примене

(навести само једну !)

☐	конзервација / екологија	☐	пољопривреде (сточарство, особине, производност)
☐	ветеринарска медицина	☐	медицина/стоматологија
☐	основна биологија	☐	фармација

14. ПОДРУЧЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

(обележити само једно)

☐	понашање	☐	биолошки материјали	☐	развојна биологија
☐	малигна обољења	☐	кардиоваскуларни систем/крв	☐	ендокринологија
☐	испитивање лекова/биоцида	☐	екологија	☐	раст
☐	гастроинтерстиналн и систем	☐	генетика/генетске манипулације	☐	молекуларна биологија
☐	имунологија	☐	заразне болести	☐	исхрана
☐	мишићно-скелетни систем	☐	неуробиологија/чула	☐	бубрежна функција
☐	орална биологија	☐	паразитологија	☐	токсикологија
☐	репродукција	☐	респираторни систем	☐	друго (навести !)
☐		☐		☐	
☐		☐		☐	
☐		☐		☐	

15. ВРСТА

☐	миш	☐	мачка	☐	овца	☐	дивља животиња/сисар
☐	пацов	☐	пас	☐	свиња	☐	птица
☐	зец/кунић	☐	коњ	☐	говече	☐	водоземац/гмизава
						☐	ц

заморац

примат

коза

риба
цефалоподи
друга врста
(навести !)

16. КАТЕГОРИЈА ИСТРАЖИВАЊА

16.1. Да ли се истраживања спроводе ?

- ♣ А. само ради посматрања животиња у природи, на изворним стаништима, зоолошким вртovima, фармама и сл.
- ♣ В. на животињама које су претходно лишене живота ради узорковања крви, лимфе, цереброспиналне течности и чврстих ткива за успостављање културе ткива, ћелија или ради изоловања и проучавања органа *in vitro*
- ♣ С. на животињама у општој анестезији без опоравка по завршетку огледа
- ♣ Д. на животињама које ће остати у животу после огледа који није проузроковао стрес животињи (апликација нетоксичних и других нешкодљивих материја, венепункција, краткотрајно обуздавање животиња, ускраћивање животињама хране и воде у границама физиолошке издржљивости и сл.)
- ♣ Е. на животињама које ће преживети после огледа заснованог на минималном степену стреса кратког трајања (канулација крвних судова на анестезираним животињама, давање фармаколошких супстанци, лапараскопија, краткотрајно обуздавање дивљих животиња, ускраћивање животињама хране и воде изван граница физиолошке издржљивости и сл.)
- ♣ Ф. на животињама које ће преживети после интервенције која проузрокује знатан астен стрес или хроничан стрес (после већих хирушких захвата, индуковане промене понашања животиње биолошким, физичким или хемијским средствима, дуготрајно обуздавање животиње, примена токсичних или материја које проузрокују бол и сл.)

16.2. Назначити врсту инвазивности огледа

(означити само једно)

	алгезија
	генетска манипулација
	неоплазија
	биохевиорална депривација
	социјална изолација
	индукција заразних болести
	индукција паразитских болести

	апликација токсичних материја
	апликација пирогених материја
	тератогеност
	телесне повреде
	ампутација
	вађење целих или делова органа
	опекотине

	зрачење
	интервенције на фетусима
	квалитативно неправилна исхрана
	квантитативно неправилна исхрана
	оскудевање у води
	узимање узорка крви и након жртвовања вађење мозга

17. ДА ЛИ ОГЛЕД ОШТЕЋУЈЕ ГРАЂУ И ФУНКЦИЈУ ОРГАНИЗМА ЖИВОТИЊЕ?

ДА	НЕ

18. ДА ЛИ ОГЛЕД ЗАХТЕВА УПОТРЕБУ АНЕСТЕТИКА?

ДА

НЕ

19. АКО ЈЕ ОДГОВОР ДА НАВЕСТИ:

20. ДА ЛИ ОГЛЕД ЗАХТЕВА УПОТРЕБУ АНАЛГЕТИКА?

ДА

НЕ

21. АКО ЈЕ ОДГОВОР ДА НАВЕСТИ:

(a)	врста аналгетика, доза, начин апликације:
(b)	у ком периоду огледа се даје аналгетик и колико дуго траје његово дејство?
(c)	лице које апликује аналгетик:
(d)	разлог због кога се не употребљава аналгетик:

22. Посматрање опоравка животиње, појаве бола и симптома стреса код животиње

(a)	колико често ће после огледа животиње бити посматране?
(b)	који знаци ће бити праћени?
(c)	лице које ће пратити појаву бола и стреса после огледа:

23. УТИЦАЈ ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊЕ (означити са X)

☐

потпуни опоравак

☐

делимични опоравак

☐

лишавање живота

24. ПОСТУПАК СА ЖИВОТИЊОМ КОЈА ПРЕЖИВИ ОГЛЕД

☐

удомљавање

☐

коришћење у другим истраживањима

☐

друго (навести)

☐

враћање у основни запат

☐

продаја

25. АКО СЕ ЖИВОТИЊА ЛИШАВА ЖИВОТА НАВЕСТИ НАЧИН

26. АКО СЕ ЗА ЛИШАВАЊЕ ЖИВОТА КОРИСТЕ НЕКЕ ОД ФИЗИЧКИХ МЕТОДА НАВЕСТИ КОЈЕ И РАЗЛОГ (до 50 речи)

27. ДА ЛИ ИСТРАЖИВАЊА ПРЕДСТАВЉАЈУ РИЗИК ПО ЛИЦЕ/А КОЈЕ СПРОВОДИ/Е ОГЛЕД И ДРУГО ОСОБЉЕ?

ДА	НЕ

Ако представљају ризик, које мере ће се предузети да се ризик смањи или избегне?

28. НАЧИН ОДЛАГАЊА УГИНУЛИХ ЖИВОТИЊА ИЛИ ЖИВОТИЊА ЛИШЕНИХ ЖИВОТА (описати до 50 речи)

29. НАЧИН ОДЛАГАЊА ДРУГОГ МАТЕРИЈАЛА ИЗ ОГЛЕДА (описати до 50 речи)

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ ОДНОСИ ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ИЗДАВАЊЕ РЕШЕЊА О ОДОБРЕЊУ СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ ОДНОСИ ЗАХТЕВ

Захтев за издавање Решења о одобрењу спровођења огледа се подноси за следеће категорије животиња:

1. сви кичмењаци, укључујући и рибе који се користе за истраживања, тестирања и образовне сврхе
2. цефалоподи (октоподи, сипе)
3. све животиње које се хватају из било ког разлога
4. све животиње које се хватају да би се обележиле, да би им се узеле телесне мере или узорци течности и ткива
5. све животиње које се лове
6. заштићене, угрожене и ретке врсте

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ НЕ ОДНОСИ ЗАХТЕВ

Захтев за издавање Решења о одобрењу спровођења огледа се подноси за следеће категорије животиња:

1. сви бескичмењаци
2. сви бескичмењаци који ницу *cephalopodi*
3. угинуле животиње, које нису лишене живота ради истраживања
4. јаја, ембриони, ларве, осим ларви врста риба за које се очекује да се потпуно развију до адулта
5. животиње које се посматрају на природним стаништима, резервартима, зоовертовима, без икаквих манипулација са животињама.
6. огледне животиње које се гаје у лабораторијским условима ради репродукције
7. домаће животиње које се гаје под стандардним условима
8. животиње познатих власника, које су обухваћене лечењем ако служе за обуку студената
9. животиње лишене живота или заклане из комерцијалних разлога
10. рибе из рибњака које се гаје да би се порибљавале друге воде
11. рибе које се лове ради утврђивања величине популације, миграције и др
12. рибе које се изловљавају/узоркују угинуле (болест, тровања...)

ПРАЋЕЊЕ СТРЕСА КОД ОГЛЕДНИХ ЖИВОТАЊА

ПРОЦЕНА СТРЕСА

Параметар	Животиња (ID)	Оцена	Датум/време	Датум/време
Изглед	Нормалан	0		
	Изостанак чишћења (хигијенско понашање)	1		
	Накострешеност, исцедак из носа	2		
	Пилоерекција, погрбљеност	3		
Уношење хране и воде	Нормалано	0		
	Недовољно, телесна маса опада за 5%	1		
	Недовољно, телесна маса опада за 10-15%	2		
	Изостанак уношења	3		
Клинички знаци	Нормална телесна температура, нормалан број откуцаја срца и фреквенције дисања	0		
	Благе промене телесне температуре, броја откуцаја срца и фреквенције дисања	1		
	T±1°C, одступање у броју откуцаја срца и фреквенције дисања за 30%	2		
	T±2°C, одступање у броју откуцаја срца и фреквенције дисања за 50% и више	3		
Природни облици понашања	Нормално понашање	0		
	Незнатне промене понашања	1		
	Слаба покретљивост, измењена покретљивост и изолованост	2		
	Вокализација, аутомутилација, неуобичајена смиреност, поспаност, неоглашавање	3		
Провоцирано понашање	Нормалан одговор	0		
	Незнатна депресија или хипо или хиперактивност	1		
	Промене средњег интензитета у очекиваној реакцији на провоцирано понашање	2		
	Прекоматозно стање, ареактивност, пренаглашена хипореактивност или пренаглашена хиперреактивност	3		
Оцена	Ако се оцена 3 појавила више од једном, додати екстра поене за сваку оцену 3	2-5		
	УКУПНО	0-20		
Процена стреса 0-4 нормално 5-9 потребна примена аналгетика или другог третмана 10-14 патња, потреба за прекидом или корекцијом огледа 15-20 тежак стрес, завршетак огледа				

Прилог 2.

НЕТЕХНИЧКИ САЖЕТАК ПРОЈЕКТА

Назив истраживања:	
Трајање истраживања:	
Кључне речи:	
Циљ истраживања:	
Опис циљева истраживања: (оно што је научно непознато или које су научне или клиничке потребе)	
Који допринос се очекује од примене овог истраживања у односу на људе, животиње или животну средину?	
Врста, сој и укупан број животиња које ће се користити током истраживања	
У сврху примене истраживања, који ће бити процењени ниво озбиљности поступака, нежељена дејства којима ће животиње бити подвргнуте, и која ће бити судбина животиња након завршеног истраживања	
Спровођење 3R правила	
Замена Објасните зашто је неопходна употреба животиња и зашто се не могу користити друге методе које не укључују животиње	
Смањење Објасните на који начин ћете осигурати коришћење најмањег броја животиња	
Побољшање Објасните због чега сте се одлучили да експеримент радите на тој животињској врсти и на који начин ћете смањити бол и патњу животиња током реализације пројекта	

Прилог 3.

ИЗВЕШТАЈ О РЕТРОСПЕКТИВНОЈ АНАЛИЗИ

Етичкој комисији за заштиту добробити огледних животиња Института за нуклеарне науке „Винча“

Датум подношења Извештаја:

Детаљи Протокола

Наслов	
Број решења Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде	
Одговорно лице (носилац Решења о одобрењу спровођења огледа на животињама)	

А. Подаци о животињама (број и врста животиња које се користе уистраживањима и тежина поступака)

Временски период трајања експеримената: (Датум почетка и завршетка експеримената)	

Подаци о коришћеним животињама	
Врста и број животиња које су коришћене у истраживањима: (Наведите врсту, сој и пол.)	
Укупан број: (Навести број животиња које су жртвоване у складу са одобреним пројектом током разматраног периода, навести одвојено по врсти, соју, полу и старости.)	

Б. Детаљи о томе у којој мери је спроведен план огледног протокола и у којој мери су постигнути његови циљеви.

Подаци о експерименту	
Експерименталне процедуре: (Укратко објасните процедуре извршене током разматраног периода, укључујући и број животиња.)	
Побољшање – прилагођавање током експеримента: (Детаљно навести све потешкоће које су настале (уколико је то био случај) и како сте их решили, наведите свака прилагођавања која су евентуално извршена у огледном протоколу итд.)	
Закључци: (Опишите крајње закључке истраживања, укључујући и анализу резултата статистичких тестова.)	
Остале напомене: (Молимо наведите своје коментаре из апликације за протокол.)	

Будућа истраживања: (Наведите да ли су постигнути циљеви протокола за који сте добили решење или је неопходно наставити истраживања, на пример, да ли бисте модификовали поједине процедуре или извршили додатне експерименте.)	

Број животиња које су искоришћене за истраживање: (Наведите укупан број животиња од којих су прикупљени подаци.)	
Број и опис разлога који су довели до тога да се не употребе све животиње које су тражене у апликативном обрасцу: (Опишите проблеме који су настали у вези огледне процедуре, а који су довели до губитака животиња, итд.)	
Почетна процена озбиљности:	
Коначна процена озбиљности: (Наведите доказе који поткрепљују потврду или промену процене озбиљности експеримената)	

В. Детаљи о томе да ли постоји могућност да се у током евентуалног даљег рада спроведе 3R правило (замена, смањење и побољшање експерименталне процедуре).

Подаци за 3R	
Replacement - замена: (Извештаји и запажања из извештаја који би могли да замене употребу животињских модела са другим методама за овај истраживачки циљ.)	
Reduction - смањење: (Извештаји и запажања из извештаја који могу помоћи да се смањи број коришћених животиња или да се одреди број животиња потребних за постизање овог истраживачког циља.)	
Refinement - побољшање: (Извештаји и запажања из извештаја која би могла допринети у побољшању метода и процедура укључених у протокол.)	

Подносилац Извештаја,

Председник Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња ИНН „Винча“

.....

.....